

The image features intricate floral and geometric patterns in the corners, rendered in black and red. At the top, a decorative border of small circular motifs spans the width. The background is a textured, light-colored surface, possibly sand or a wall, with a central photograph of a woman in a red sari sweeping and a child standing nearby.

ROHINTON
MISTRY

TRAPI

pusiausvyra

TYTO ALBA

„Šantaramo“
gerbėjams

ROHINTON
MISTRY
TRAPI
pusiausvyra

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
Danguolė Žalytė

VILNIUS 2015

UDK 821.111(71)-992
Mi323

Rohinton MISTRY
A FINE BALANCE
Faber and Faber, London, 2010

Copyright © 1996 by Rohinton Mistry
This translation published by arrangement with Westwood Creative Artists Ltd.
© Danguolė Žalytė, vertimas į lietuvių kalbą, 2015
© „Tyto alba“, 2015

ISBN 978-609-466-100-6

Turinys

	Prologas: 1975	11
I	Miestas prie jūros	23
II	Kad svajonės pildytųsi	81
III	Kaime prie upės	103
IV	Nedidelės kliūtys	175
V	Kalnai	207
VI	Diena cirke, naktis lūšnyne	265
VII	Kraustymasis	301
VIII	Miesto gražinimas	329
IX	Pagal kokį įstatymą	359
X	Po viena vėliava	387
XI	Šviesi ateitis apsiniukia	417
XII	Likimo ženklas	447
XIII	Vestuvės, kirminai ir sanjas	475
XIV	Grijta vienatvė	499
XV	Šeimos planavimas	525
XVI	Ratas užsidaro	557
	Epilogas: 1984	589

Prologas: 1975

RYTINIS EKSPRESAS, išpampęs nuo keleivių, vos šliaužė, paskui staiga šoko į priekį, lyg ketindamas lėkti visu greičiu. Trumpalaikė traukinio apgavystė sukretė keleivius. Žmonių, nukarusių nuo durų, pūpsnis grėsmingai išbrinko it muilo burbulas prieš sprogimą.

Vagone Manekas Kohla įsikibo į turėklą virš galvos, tvirtai ramstomas grūsties. Pajuto, kaip kažkieno alkūnė išmuša jam iš rankų vadovėlius. Greta sėdintis liesas vaikinai įlėkė į vyro priešais glėbį. Ant jų pabiro Maneko vadovėliai.

– Ai! – aiktelėjo vaikinai, gavęs foliantu per nugarą.

Juokdamiesi jis ir dėdė nusirangė vienas nuo kito. Yšvaras Darzi sudarkytu kairiu skruostu padėjo sūnėnui pakilti jam nuo kelių ir vėl atsistoti į vietą.

– Neužsigavai, Omai?

– Nugara įlinko, bet šiaip sveikas, – atsakė Omprakašas Darzi ir pakėlė dvi rudu popieriumi aplenkta knygas. Laikydamas jas liaunose rankose, ėmė dairytis išmetusiojo.

Manekas prisipažino, kad savininkas – jis. Krūptelėjo nuo minties, kad šios storos knygos žiebė per tokį trapų stuburą. Prisiminė žvirblį, kurį prieš daugelį metų užmušė akmeniu ir paskui pasišlykštėjo.

– Labai atsiprašau, knygos išslydo ir... – ėmė karštligiškai atsiprašinėti.

– Nesirūpinkite, – tarė Yšvaras. – Jūs nekaltas. Laimė, kad neatvirkščiai, – pridūrė sūnėnui. – Jei aš būčiau žnektelėjęs tau ant kelių, būčiau kaulus sulaužęs. – Jie vėl nusijuokė, Manekas irgi, atsiprašomai.

Yšvaras Darzi nebuvo apkūnus; iš jo stambumo juodu šaipydavosi tik dėl Omprakašo liesumo. Kartais sąmojus žarstydavo vienas, kartais kitas. Vakarieniaudamas Yšvaras būtinai šaukštu iškrėsdavo didumą patiekalo į glazūruotą sūnėno lėkštę; pakelės dhaboje* jis luktelėdavo, kol Omprakašas nueis vandens ar į išvietę, ir skubiai drėbteledavo dalį savo valgio ant jo lapo**.

* Pigi užkandinė (*hindi*).

** Pigiiose užkandinėse valgis patiekiamas ne lėkštėse, o ant bananų lapų.

Jei Omprakašas piktindavosi, Yšvaras sakydavo: „Ką žmonės kaime pasakys, kai grįšime? Kad mieste marinau sūnėną badu ir viską sušveisdavau pats? Valgyk, valgyk! Vienintelis būdas išgelbėti mano garbę – tave nupenėti!“

– Nesirūpinkit, – erzindavo Omprakašas. – Jei jūsų garbė sveria bent pusę tiek, kiek jūs, pakaks per akis.

Tačiau Omprakašo kūnas nepaisė dėdės pastangų – vaikinukas tebebuvo liesas kaip šakalys. Kišenės irgi atkakliai tebebuvo skylėtos, todėl pergalingas grįžimas į kaimą liko tolimesniu svajonė.

Į pietus važiuojantis ekspresas vėl sulėtino greitį. Vagonai sušnypštė, sužvangėjo ir sustojo. Traukinys stovėjo tarp stočių. Pneumatiniai stabdžiai valandėlę švokštė, bet galop nutilo.

Omprakašas pažvelgė pro langą, kad suvoktų, kur jie sustojo. Už geležinkelio užtvartos palei griovį, kuriuo tekėjo srutos, kiūksojo lūšnos. Vaikai žaidė su lazdomis ir akmenukais. Aplink juos šokinėjo linksmas šuniukas, bandydamas prisidėti. Netoliese karvę melžė pusnuogis vyras. Galėjo būti bet kur.

Iki traukinio atsklido aitri mėšlu kūrenamo laužo smarvė. Priekyje prie pervažos susibūrė minia. Keli vyrai išsoko iš traukinio ir nužingsniavo bėgiais.

– Tikiuosi, nuvažiuosime laiku, – tarė Omprakašas. – Jei kas nors nusigaus pirmą mūsų, mums galas.

Manekas Kohla paklausė, ar toli jie važiuoja. Yšvaras įvardijo stotį.

– O, ta pati, kurios man reikia, – tarė Manekas, pešiodamas skystus ūselius.

Vildamasis įžiūrėti ciferblatą, Yšvaras pažvelgė į lubų link iškeltų riešų tankumyną.

– Prašom pasakyti, kiek laiko, – paklausė kažkieno per petį. Vyriškis įmantriai atsmakė rankogalį, parodydamas laikrodį: be penkiolikos devynios.

– Nagi judėk, *jar**! – tarė Omprakašas, pliaukšėdamas per kėdę sau tarp šlaunų.

– Ne toks klusnus kaip mūsų kaimo jaučiai, a? – tarė dėdė, ir Manekas nusijuokė. Yšvaras pridūrė, kad tai tikra tiesa – nuo jo vaikystės kaimas nė karto nepralaimėjo jaučių kinkinių lenktynių per šventes.

– Duokit traukiniui opijaus, ir jis nulėks kaip jaučiai, – tarė Omprakašas.

Per sausakimšą vagoną brovėsi šukų pardavėjas, brązgindamas plastikiniais didžiulių šukų dantimis. Žmonės bambėjo ir niurnėjo, piktindamiesi įkyruoliu.

– Ei! – pašaukė Omprakašas, norėdamas atkreipti jo dėmesį.

– Plastikiniai plaukų lankeliai, nelūžta, plastikinės plaukų segės, gėlės for-

* Draugužis (*hindi*).

mos, drugelio formos, spalvotos šukos, nelūžta. – Neryžtingai traukė šukų pardavėjas, dvejojamas, ar čia tikras pirkėjas, ar tik pokštininkas, stumiantis laiką. – Didelės šukos, mažos šukos, rausvos, oranžinės, kaštoninės, žalios, mėlynos, geltonos – nelūžta.

Omprakašas išbandė jas, perbraukdamas per plaukus, ir išsirinko kišenines raudonas. Pasirausė kelnėse ir ištraukė monetą. Šukų pardavėjas, ieškodamas gražos, buvo apniuksuotas alkūnių ir apstumdytas pečių. Marškinių rankove jis nušluostė plaukų aliejų nuo atmestų šukų, paskui susidėjo jas į maišelį, tebelaidydamas rankoje didžiąsias dvejopais dantimis: ketino toliau brązginti, eidamas per vagoną.

– Kas atsitiko tavo geltonosioms šukoms? – paklausė Yšvaras.

– Perlūžo.

– Kaip perlūžo?

– Buvo užpakalinėje kišenėje. Aš ant jų atsisėdau.

– Netinkama vieta šukoms. Jos skirtos galvai, Omai, o ne užpakaliui. – Jis visada vadindavo sūnėną Omu, Omprakašu tiktai jo nuliūdintas.

– Jei tai būtų buvęs jūsų užpakalis, šukos būtų sutrupėjusios į šimtą gabaliukų, – atkirto sūnėnas, ir Yšvaras nusijuokė. Sudarkytas kairys skruostas netrukė, stūksojo kaip inkaro grandinė, apie kurią saugiai raibuliavo šypsena.

Jis pakuteno Omprakašui pasmakrę. Dažniausiai jų amžius – keturiasdešimt šešeri ir septyniolika – būdavo klaidingas jų tikrosios giminytės rodiklis.

– Šypsokis, Omai. Piktos lūpos nedera prie filmo herojaus šukuosenos. – Jis pamerkė Manekui, kviesdamas prisidėti prie pramogos. – Su tokiu kuodu tave vaikysis daugybė merginų. Bet nesirūpink, Omai, aš tau išrinksiu gerą žmoną. Didelę ir stiprią moterį, kurios kūno užteks dviem.

Omprakašas išsišiepė, riedamas plaukus naujosiomis šukomis. Traukinys nerodė jokių gyvybės ženklų. Vyrai, išlipę į lauką, grįžo ir pranešė, kad prie bėgių, netoli pervažos, rastas dar vienas lavonas. Manekas prislinko prie durų pasiklausti. Geras ir greitas būdas mirti, pamanė, jei traukinys pervažiuoja.

– Gal susiję su nepaprastąja padėtimi, – pasakė kažkas.

– Kokia nepaprastąja padėtimi?

– Šį rytą anksti ministrė pirmininkė pasakė kalbą per radiją. Regis, šaliai gresia pavojus iš vidaus.

– Turbūt dar viena valdžios tamaša*.

* Spektaklis (*hindi*).

– Kodėl visi mirčiai renkasi geležinkelį? – bambėjo kitas. – Niekas neatsižvelgia į paprastus žmones kaip mes. Žmogžudystė, savižudybė, naksalinių teroristų smurtas, mirtys policijos areštiniėje – ir dėl visko vėluoja traukiniai. Kuo blogesni nuodai, aukšti pastatai ar peiliai?

Pagaliau vagone pasigirdo seniai laukiamas pūškavimas, ir ilgas plieninis traukinio stuburas sudrebėjo. Keleivių veidai nušvito iš palengvėjimo. Kai vagonai riedėjo pervažą, visi ištiesė kaklus, kad pamatytų gaišaties priežastį. Prie paskubomis uždengto lavono stovėjo trys uniformuoti policininkai, laukdami, kol jį išves į lavoninę. Kai kurie keleiviai palietė kaktą ar sudėjo rankas ir sušnibždėjo: „Rama, Rama.“

Manekas Kohla išlipo paskui dėdę su sūnėnu, ir iš perono jie išėjo kartu.

– Atsiprašau, – tarė jis ir išėmė iš kišenės laišką. – Aš nepažįstu šito miesto, gal galite pasakyti, kaip rasti šį adresą?

– Ne tu klausiat, – atsakė Yšvaras, net nepažiūrėjęs. – Mes čia irgi neseniai.

Bet Omprakašas dirstelėjo į laišką ir tarė:

– Žiūrėkit, ta pati pavardė!

Yšvaras ištraukė iš kišenės apdriskusį popiergalį ir sulyginò. Sūnėnas neklydo, tikrai Dynai Dalaji, ir adresas tas pats.

Omprakašas priešišškai nužvelgė Maneką.

– Kodėl jūs atvažiavot pas Dyną Dalaji? Jūs siuvėjas?

– Aš siuvėjas? Ne, ji mano motinos draugė.

Yšvaras patapšnojo sūnėnui per petį.

– Matai, nėra ko būgštauti. Eime ieškoti namo.

Manekas nesuprato, ką jie turėjo omenyje, kol Yšvaras, išėjus iš stoties, nepaaiškino.

– Matot, mudu su Omu siuvėjai. Dyna Dalaji turi darbo dviem siuvėjams. Mes ketiname pasisiūlyti.

– O jūs manėt, kad aš ketinu pavogti jūsų darbą. – Manekas nusišypsojo. – Nesirūpinkit, aš tik studentas. Dyna Dalaji mokykloje mokėsi kartu su mano motina. Ji leido man kelis mėnesius pas ją pagyventi, štai ir viskas.

Jie paklausė pano* pardavėjo kelio, ir nužingsniavo nurodyta gatve. Omprakašui vis dar kilo įtarimų.

* Panas – kramtomasis mišinys: kalkėmis išteptas pipirinio augalo betelio lapas, į kurį įvyniota arekinės palmės riešutų ir prieskonių; silpnas narkotikas.

– Apsistosit pas ją keliems mėnesiams, bet nei lagamino, nei daiktų? Tik dvi knygos?

– Šiandien aš su ja tik susitiksiu. Daiktus iš koledžo bendrabučio atsivešiu kitą mėnesį.

Jie praėjo pro elgetą, susmukusį ant medinio ratuoto padėklo per keturis colius nuo žemės. Rankų pirštų jis neturėjo, kojos buvo amputuotos beveik iki užpakalio.

– *O babū*, ek paisa de re***, – užtraukė jis, kratydamas skardinę tarp subintuotų delnų. – *O babū! Are, babū, ek paisa de re!*

– Vienas baisiausių iš visų, kiek mačiau, atsikraustęs į miestą, – tarė Yšvaras, o kiti pritarė. Omprakašas stabtelėjo ir įmetė į skardinę monetą.

Jie perėjo gatvę, vėl paklausė, į kurią pusę eiti.

– Gyvenu šiame mieste jau du mėnesius, – tarė Manekas, – bet jis milžiniškas ir klaidus. Pažįstu tik kelias didžiąsias gatves. Visi maži skersgatviai atrodo vienodi.

– Mes čia gyvename šešis mėnesius ir vis dar nesusigaudome. Iš pradžių ištiesai klaidžiodavome. Pirmą kartą nesugebėjome net į traukinį įlipti – pravažiavo du ar trys, kol išmokome įsibrauti.

Manekas pasakė, kad jam čia nepatinka, kad laukia nesulaukia mokslų pabaigos, nes kitais metais galės grįžti namo, į kalnus.

– Mes irgi atvažiuosime trumpam, – tarė Yšvaras. – Užsidirbsime šiek tiek pinigų, paskui grįšime į kaimą. Kokia nauda iš tokio didelio miesto? Triukšmas ir minios, gyventi nėra kur, trūksta vandens, visur šiukšlės. Siaubinga.

– Mūsų kaimas toli nuo čia, – tarė Omprakašas. – Reikia važiuoti traukiniu kiaurą parą – nuo ryto iki vakaro.

– Ir parvažiuosime, – pareiškė Yšvaras. – Kas gali būti geriau už tėviškę?

– Mano namai šiaurėje, – tarė Manekas. – Reikia važiuoti visą dieną, visą naktį ir dar dieną. Pro mūsų namo langą matyti snieguotos kalnų viršūnės.

– Pro mūsų kaimą teka upė, – tarė Yšvaras. – Matyti žvilgesys ir girdėti čiurlenimas. Graži vieta.

Valandėlę jieėjo tylėdami ir mąstė apie namus. Tylą nutraukė Omprakašas, rodydamas į arbūzų šerbeto kioskelį:

– Ar nebūtų malonu tokią karštą dieną?

* Išsilavinęs ar įžymus žmogus; pagarbus kreipinys (*hindi*).

** Ei, duok vieną paisą (*hindi*).

Pardavėjas pamaišė šaukštu kubile, tamsiai raudonoje jūroje sutarškėjo ir išplaukė į viršų ledo gabaliukai.

– Išgerkim, – pritarė Manekas. – Atrodo, skanu.

– Mums ne, – skubiai atsiliepė Yšvaras. – Šįryt mes sočiai papusryčiavome. – Ir noras Omprakašo veide išblėso.

– Gerai, – dvejodamas atsiliepė Manekas ir užsisakė vieną didelę stiklinę. Jis žiūrėjo į siuvėjus, kurie stovėjo nusukę akis, nežiūrėdami į viliojantį kubilą ar aprasojusią jo stiklinę. Jis matė, kokie pavargę jų veidai, kokie prasti drabužiai, kokie nunešioti čapaliai*. Jis išgėrė pusę. – Nebegaliu, – tarė. – Norit?

Anuodu papurtė galvą.

– Tada nueis niekais.

– Gerai, *jar*, tada išgersiu, – tarė Omprakašas ir paėmė šerbetą. Gurkštelėjo ir padavė dėdei.

Yšvaras išgėrė stiklinę iki dugno ir grąžino pardavėjui.

– Kaip skanu buvo, – išsišiepė iš malonumo. – Kaip gražu, kad pasidalijot, mums tikrai labai patiko, ačiū. – Sūnėnas nepritariamai sušnairavo, kad dėdė nedėkotų taip karštai.

„Toks dėkingumas už gurkšnij šerbeto, – pamanė Manekas. – Atrodo, jie be galo ištroškę paprasčiausio gerumo.“

Ant verandos durų buvo žalvarinė lentelė: „Ponas ir ponija Rustam K. Dalajai“, raidės per daugelį metų pažaliavo. Paskambinus duris atidarė Dyna Dalaji, paėmė suglamžyto popieriaus skiautėlę ir pažino savo rašyseną.

– Jūs siuvėjai?

– *Han-dži***, – energingai linktelėjo Yšvaras. Visi trys, jai pakvietus, įėjo į verandą ir nesmagūs sustojo.

Veranda kadaise buvo atvira galerija, vėliau, velionio Dynos Dalaji vyro vaikystėje, paversta dar vienu kambariu – jo tėvai nusprendė, kad prie mažučio buto reikia ir žaidimų kambario. Portikas buvo įmūrytas į plytų sieną su langu geležinėmis grotelėmis.

– Bet man reikia tik dviejų siuvėjų, – tarė Dyna Dalaji.

* Į šlepetes panašūs sandalai per pirštą.

** *Han* – taip, *dži* – pagarbus kreipinys (*hindi*).

– Atsiprašau, aš ne siuvėjas. Mano vardas Manekas Kohla. – Jis žengė į priekį iš už Yšvaro ir Omprakašo.

– O, tu Manekas! Sveikas atvykęs. Atleisk, kad nepažinau. Paskutinį kartą tavo mamą mačiau prieš daug metų, o tavęs nemačiau niekada.

Ji paliko siuvėjus verandoje ir įsivedė jį į vidų, į priekinį kambarį.

– Gali čia palaukti kelias minutes, kol aš susitarsiu su anais?

Žinoma.

Manekas apžvelgė skurdžius baldus: apdaužytą sofą, dvi kėdes nušiuurusiomis sėdynėmis, subraižytą arbatos staliuką, valgomojo stalą sutrūkinėjusia ir išblukusia klijuote. Matyt, ji čia negyvena, nusprendė, turbūt čia šeimos verslas, pensionas. Sienas verkiant reikia dažyti. Jis ėmė žaisti nublukusio tinko lopais lyg su debesimis, įsivaizduodamas gyvūnus ir gamtovaizdžius. Leteną duoda šuo. Žemyn sminga vanagas. Į kalną kopia vyras su lazda.

Verandoje Dyna Dalaji perbraukė ranka per juodus plaukus, dar nepalietus žilumo, ir atkreipė dėmesį į siuvėjus. Ji buvo keturiasdešimt dvejų, kakta dar lygi, o šešiolika metų kovos dėl būvio nepakenkė grožiui, dėl kurio prieš daugelį metų varžydavosi brolio draugai.

Ji paklausė, kuo siuvėjai vardu ir ar turi patirties. Šiuodu tvirtino moką siūti bet kokius moteriškus drabužius.

– Mes net galime išmatuoti klientę ir pasiūti pagal tokį modelį, kokio norėtumėte, – pasitikėdamas savimi, pasakė Yšvaras. Jis vienas ir kalbėjo, Omprakašas tiktai linkčiojo.

– Šiam darbui klienčių matuoti nereiks, – paaiškino ji. – Siūsite pagal popierines iškarpas. Kas savaitę reikės pasiūti du tuzinus, tris tuzinus, kiek bendrovei reikės, viską to paties stiliaus.

– Vieni juokai, – tarė Yšvaras. – Padarysim.

– O tu? – kreipėsi ji į Omprakašą, kurio veido išraiška buvo niekinama. – Tu neištarei nė žodžio.

– Mano sūnėnas kalba tik tada, kai nesutinka, – paaiškino Yšvaras. – Jo tylėjimas – geras ženklas.

Jai patiko Yšvaro veidas, su tokiu smagu ir malonu šnekėti. Bet nuo kito vyro kietai sučiauptomis lūpomis užkąsdavo žadą. Jo smakras buvo per mažas, nors, kai šypsodavosi, viskas atrodydavo kaip reikiant.

Ji išdėstė sąlygas: jie turės atsivežti siuvimo mašinas; mokama bus už pasiūtus drabužius.

– Kuo daugiau suknelių pasiūsite, tuo daugiau uždirbsite, – pasakė ji, ir Yšva-

ras pripažino, kad tai teisinga. Kaina bus nustatoma pagal iškarpu sudėtingumą. Darbo valandos – nuo aštuonių ryto iki šešių vakaro, trumpiau negalima, nors galima dirbti ilgiau. Dirbant negalima rūkyti ir kramtyti pano.

– Pano nekramtome, – atsiliepė Yšvaras. – Bet kartais surūkome po bydį*.

– Teks rūkyti lauke.

Sąlygos buvo priimtinos.

– Koks jūsų siuvyklos adresas? – paklausė Yšvaras. – Kur mums gabenti siuvimo mašinas?

– Čia. Kai kitą savaitę atvažiuosite, parodysiu galinį kambarį, ten ir padėsite.

– Puiku, ačiū, pirmadienį mes tikrai atvažiuosime. – Išeidami jie pamojavo Manekui. – Netrukus vėl pasimatysime, *han*.

– Žinoma, – atsakė Manekas mojuodamas. Pastebėjęs klausiamą Dynos Dalai žvilgsnį, paaiškino sutikęs juos traukinyje.

– Žiūrėk, su kuo kalbi, – perspėjo ji. – Niekada nežinai, su kokiais sukčiais susidursi. Čia ne tavo kaimelis kalnuose.

– Jie atrodė labai malonūs.

– Hm, taip, – atsiliepė ji, nes kol kas nuomonės nesusidarė. Paskui vėl atsiprašė, kad palaikė jį siuvėju. – Gerai tavęs neižiūrėjau, nes stovėjai už jų, o mano akys nusilpo. – „Kokia aš kvaila, – pamanė, – palaikiau tokį žavų jaunuolį kreivakoju siuvėju. Ir toks tvirtas. Turbūt dėl garsiojo kalnų oro, apie kurį tiek kalbama, sveiko maisto ir vandens.“

Ji įsižiūrėjo įdėmiau, pakreipusi galvą.

– Praėjo per dvidešimt metų, bet įžiūriu tavo veide mamą. Žinai, kad su Abana kartu mokėmės?

– Taip, – atsakė jis, jausdamasis nesmagiai nuo tokio tiriamo žvilgsnio. – Mama man rašė. Be to, prašė jums pasakyti, kad atsikraustysiu kitą mėnesį, o ji paštu atsiųs čekį už nuomą.

– Taip, taip, gerai, – atsiliepė ji, numojusi ranka į jo rūpestį dėl smulkmenų, ir vėl nuklydo į praeitį. – Mokykloje buvome tikros velniūkštės. Ir mūsų trečia draugė, Zenobija. Šita trijulė – bėda didžiaja raide, sakydavo mokytojai. – Nuo prisiminimų jos veide nušvito liūdna šypsena. – Ką gi, eime, aprodysiu namą ir tavo kambarį.

– Jūs irgi čia gyvenate?

* Žiupsnis tabako, įvyniotas į tabako lapą.

– O kurgi kitur? – Vesdama jį per nutriušusį butelį, ji paklausė, ką šis studijuoja.

– Šaldymo ir oro kondicionavimo sistemas.

– Tada tikiuosi, kad čia nebebus taip karšta, padarysi mano namus patogesnius.

Jis blankiai šyptelėjo, nuliūdintas, kad ji gyvena tokioje vietoje. Ne ką geriau už koledžo bendrabutį, pamanė. Ir vis dėlto laukė persikraustymo. Po ano įvykio tiktų bet kas. Jis krūptelėjo ir pabandė galvoti apie kitus dalykus.

– Čia tavo kambarys.

– Labai gražus. Ačiū, ponias Dalaji.

Viename kampe stovėjo spinta su apdraskytu, sukrypusiu lagaminu ant viršaus, greta spintos – rašomasis stalas. Čia, kaip ir priekiniame kambaryje, lubos buvo tamsios ir apsilaupiusios, sienos išblukusios, keliose vietose trūko tinko gabalų. Į akis krito neseniai užglaistytos vietos it ką tik užgijusios žaizdos. Prie sienų stačiu kampu stovėjo dvi viengulės lovos. Jis ėmė spėlioti, ar ir ji miegos tame pačiame kambaryje.

– Savo lovą perkelsiu į kitą kambarį.

Jis pažvelgė pro duris ir pamatė dar mažesnę ir skurdesnę kambarėlį, į kurį buvo įgrūsta spinta (irgi su lagaminu ant viršaus), išklibęs stalas, dvi kėdės ir trys lagaminai ant ožio.

– Aš jus išveju iš kambario, – suvebleno Manekas, prislėgtas aplinkos.

– Nekvailiok. – Ji kalbėjo gyvai. – Man reikėjo nuomininko, ir labai pasisekė, kad gavau šaunų jauną parsą – mokyklos draugės sūnų.

– Jūs labai maloni, ponias Dalaji.

– Dar vienas dalykas. Turi mane vadinti teta Dyna.

Manekas linktelėjo.

– Daiktus gali atsivežti, kada nori. Jei bendrabutis tau nepatinka, šis kambarys paruoštas – nebūtina laukti tam tikros kito mėnesio dienos.

– Ne, viskas gerai, bet ačiū, ponias...

– Oi, atsargiau.

– Norėjau pasakyti, teta Dyna. – Juodu nusišypsojo.

Manekui išėjus, ji ėmė vaikščioti po kambarį, staiga sunerimusi, lyg ruošūsi vykti į ilgą kelionę. Dabar neberekės eiti pas brolių ir maldauti kito mėnesio nuomos. Giliai įkvėpė. Ir vėl išsaugojo trapų savarankiškumą.

Rytoj parsiveš pirmą partiją iš „Au Revoir Exports“.

I

Miestas prie jūros

DYNA DALAJI RETAI prisimindavo praeitį, mėgaudamasi gailėsčiu, kartėliu ar svarstydamą, kodėl gyvenimas susiklostė taip, kad ji kaip savo ausis matė šviesią ateitį, kurią visi pranašavo mokykloje, kai jos pavardė dar buvo Dyna Šrof. O jei kada ir prisimindavo, grauždavosi neilgai. Kokia prasmė kartoti tą patį, klausė savęs – pabaiga vis tiek tokia pat; nesvarbu, kuriuo koridoriumi ji bepasuktų, atsidurs tame pačiame kambaryje.

Dynos tėvas buvo gydytojas su kuklia klientūra, Hipokrato priesaikos laikęsis šiek tiek uoliau negu kiti jo profesijos atstovai. Pirmaisiais daktaro Šrofo darbo metais jo įkarštį pažįstami, šeimos nariai ir vyresni gydytojai priskyre jaunystės stropumui. „Kaip kaitina jaunimo veržlumas,“ – išmintingai šypsodavosi jie, įsitikinę, kad laikas užgesins idealizmo ugnį sveika cinizmo ir šeimos priedermių doze.

Bet vedybos, gimęs sūnus, o po vienuolikos metų – ir duktė, daktaro Šrofo nepakeitė. Bedugnė tarp jo aistros palengvinti kančias ir troškimo gerai uždirbti tik didėjo.

– Koks nusivylimas, – kalbėjo draugai ir giminaičiai, kraipydami galvą. – Kiek daug mes iš jo tikėjomės. O jis pluša kaip vergas, kaip fanatikas, ir nenori mėgautis gyvenimu. Vargšė ponia Šrof. Nei atostogų, nei pokylių – visiškai jokių pramogų.

Sulaukęs penkiasdešimt vienų, kai dauguma gydytojų ima svarstyti, ar nevertėtų dirbti tik dalies dienos, nebrangiai pasisamdyti padėjėją ar net paroduoti praktiką ir anksti išeiti į pensiją, daktaras Šrofas neturėjo nei santaupų banke, nei polinkio nuolaidžiauti tokioms silpnybėms. Jis net pasisiūlė vadovauti medicinos absolventams, vykstantiems į nuošalius rajonus. Ten, kur šiltinė ir cholera, netramdomos mokslo ir technikos, kaip paprastai šienavo valstiečius. Daktaras Šrofas ketino išplėsti ar bent atbukinti mirtinąjį ligų dalgį.

Bet ponia Šrof irgi ėmėsi veikti, kad atkalbėtų vyrą nuo žygio, jos nuomone, tiesiai į mirties nagus. Ji pamokė Dyną, ką sakyti, kad tėvas apsigalvotų. Šiaip

ar taip, dvylikametė Dyna buvo tėvelio numylėtinė. Ponia Šrof žinojo, kad iš sūnaus, Nasvano, šiuo atveju jokios naudos. Jei prašytų jis, vyras nieku gyvu neapsigalvotų.

Tėvo ir sūnaus santykių lūžis įvyko prieš septynerius metus, per šešioliktą Nasvano gimtadienį. Vakarienės buvo pakviesti dėdės ir tetos, ir kažkas tarė:

– Na, Nasvanai, netrukus pradėsi studijuoti mediciną ir tapsi gydytoju kaip tėvas.

– Aš nenoriu būti gydytojas, – atsakė Nasvanas. – Aš būsiu verslininkas – importas ir eksportas.

Vieni dėdės ir tetos pritariamai linktelėjo. Kiti atšoko, neva siaubo apimti, ir atsisuko į daktarą Šrofą.

– Tai tiesa? Tėvas ir sūnus nedirbs kartu?

– Žinoma, tiesa, – atsakė šis. – Mano vaikai gali patys rinktis profesiją.

Bet penkiametė Dyna išvydo nuoskaudą tėvo veide, jam nespėjus jos paslėpti. Ji pribėgo prie jo ir užsiropštė ant kelių:

– Tėti, aš noriu būti gydytoja kaip jūs, kai užaugsiu.

Visi nusijuokė, paplojo, pagyrė gudrią mažylę, kuri žino, kaip gauti, ko nori, o vėliau kuždėjosi, kad sūnus akivaizdžiai ne tokio tvirto būdo kaip tėvas – jokių siekių, nieko iš jo nebus.

Dyna kartoją savo norą ir vėliau, o tėvą laikė beveik dievybe, teikiančia žmonėms sveikatą, kovojančia su ligomis, o kartais net laikinai įveikiančia mirtį. Daktaras Šrofas džiaugėsi tokiu gabiu vaiku. Tėvų dieną vienuolyno mokykloje direktorė ir mokytojos visada labai girdavo mergaitę. Jei norės, jai pavyks, neabejojo daktaras Šrofas.

Ponia Šrof irgi neabejojo, kad kovai su kvailu filantropišku daktaro Šrofo ketinimu dirbti atkampiuose Dievo užmirštuose kaimuose būtina užverbuoti dukterį. Bet Dyna atsisakė padėti: ji nepritarė nesąžiningiems būdams sulaikyti mylimą tėvą namie.

Paskui ponია Šrof griebėsi kitų būdų jam įtikinti: ne pinigų, ne grėsmės jam ar šeimai, nes žinojo, kad šie beviltiškai nepaveikūs. Ji priminė jo pacientus, tvirtindama, kad jis juos, senus, ligotus ir bejėgius, palieka.

– Ką jie darys, jei jūs išvažiuosit taip toli? Jie pasitiki jums. Kaip galit būti toks žiaurus? Neįsivaizduojat, kiek daug jiems reiškiate?

– Tai nesvarbu, – atsakė daktaras Šrofas. Jis buvo įpratęs prie suktų argumentų, kuriems ją paskatindavo meilė jam. Kantriai paaiškino, kad mieste gydytojų, kurie gali pasirūpinti įvairiais skausmais ir negalėmis, per akis, o ten, kur jis

vyksta, daktaro nėra nė vieno. Jis ją ramino, kad išvyksta laikinai, glamonėdamas ir bučiuodamas karščiau nei paprastai.

– Pažadų netrukus grįžti, – tarė. – Tu net nespėsi priprasti, kad manęs nėra.

Bet pažado daktaras Šrofas netesėjo. Mirė trečią kovos su ligomis savaitę, ne nuo šiltinės ar choleros, o nuo kobros įkandimo, toli nuo pasaulio, kuriame esama priešnuodžių.

Gavusi žinią, ponija Šrof nepametė galvos. Žmonės kalbėjo, kad ji, daktaro žmona, dažniau susidurdavo su mirtimi nei paprasti mirtingieji. Padarė išvadą, kad daktaras Šrofas, matyt, ne kartą yra jai pasakojęs apie ligonių mirtį, todėl ji pasiruošusi neišvengiamybei.

Laidotuvėms ji kaipmat pasirengė, reikalus tvarkė dalykiškai, ir žmonės ėmė svarstyti, ar jos elgesys nėra šiek tiek nenormalus. Dalydama iš rankinuko pini-gus įvairioms išlaidoms, ji klausėsi užuojautos žodžių, guodė sielvartaujančius giminaičius, prižiūrėjo aliejinę lempą daktaro Šrofo lovos galvūgalyje, skalbė ir lygino savo baltą sarį*, rūpinosi, kad namuose netrūktų smilkalų ir santalo lazdelių. Pati nurodė virėjui, kokius vegetariškus valgius gaminti kitą dieną.

Po keturių apeigų dieną Dyna vis dar verkė. Ponia Šrof, skaičiuodama išlaidas už maldas ir tylos bokšto** patalpas, gyvai tarė: „Liaukis, dukra, ateik į protą. Tėčiui nepatiktų.“ Ir Dyna iš paskutiniųjų pasistengė susitvardyti. – „Būtum galėjusi jį sulaikyti, jei būtum norėjusi, – išsiblaškiusi pridūrė ponija Šrof, išrašydama čekį. – Tavęs jis būtų paklauses.“

Dyna vėl pratrūko kūkčioti. Dabar ji ne tik sielvartavo dėl tėvo, bet ir tūžo ant motinos, net nekentė jos. Tik po kelių mėnesių suprato, kad motina nepykstą ir nekaltina, tik liūdnai ir paprastai pasakė, jos nuomone, tiesą.

Praėjus šešioms mėnesiams po daktaro Šrofo mirties, ponija Šrof, tvirta kaip uola, į kurią visi atsiremavo, pamažu ėmė irti. Pasišalino iš kasdienio gyvenimo, beveik nebekreipė dėmesio į namų ūkį ir save.

Nasvanas beveik nepastebėjo skirtumo, jam buvo dvidešimt treji, jis galvojo apie ateitį. Bet dvylikametei Dynai tėvo dar būtų labai reikėję bent kelerius metus. Siaubingai jo ilgėjosi. O motinos užsisklendimas dar pablogino padėtį.

* Balta Indijoje – gedulo spalva.

** Viršuje atviras statinys, kuriame parsai palieka lavoną maitvanagiams sulesti, nes žemė, ugnis ir vanduo pagal jų tikėjimą yra šventi, jų nevalia užteršti mirtimi.

Nasvanas Šrofas jau dvejus metus prieš tėvo mirtį užsidirbdavo pragyvenimui. Jis tebebuvo nevedęs, gyveno namie ir taupė pinigus, ieškodamas tinkamo buto ir tinkamos žmonos. Mirus tėvui ir nuo pasaulio atsiskyrus motinai, jis suvokė, kad buto ieškoti nėra reikalo, o žmoną būtina susirasti tučtuojau.

Dabar jis buvo šeimos galva ir pagal įstatymą Dynos globėjas. Visi giminaičiai sutiko, kad taip ir turi būti. Jie gyrė jo nesavanaudišką sprendimą, pripažindami, kad klydo dėl jo gabumų. Be to, jis perėmė šeimos finansus, pažadėjęs motinai ir seseriai, kad joms nieko netrūks; jis tenkins jų reikmes iš savo atlyginimo. Bet jau tada suprato, kad nereikės: pinigų, gautų pardavus daktaro Šrofo labdaros vaistinę, pakako.

Tapęs šeimos galva, Nasvanas pirmiausia sumažino samdomų namų darbininkų. Virėjas, ateinantis pusdieniui ir verdantis pietus ir vakarienę, liko; Lilė, kartu gyvenanti tarnaitė, buvo atleista.

– Negalime gyventi prašmatniai kaip anksčiau, – pareiškė jis. – Neturiu iš ko mokėti algos.

Ponia Šrof dėl permamos šiek tiek abejojo.

– O kas valys? Mano rankos ir kojos nebe tokios stiprios kaip anksčiau.

– Nesirūpinkit, mama, pasidalyšime darbus. Jūs imsitės lengvų darbų, tarkim, šluostysite nuo baldų dulkes. Tikrai galime išmazgoti savo puodelius ir lėkštes. O Dyna jauna, energinga. Jai naudinga mokytis, kaip prižiūrėti namus.

– Taip, gal tu ir teisus, – tarė ponია Šrof, miglotai įtikinta, kad pinigus reikia taupyti.

Bet Dyna suprato, kad ne čia šuo pakastas. Prieš savaitę, gerokai po vidurnakčio eidama pro virtuvę į tualetą, ji pamatė brolių su aja*: Lilė sėdėjo virtuvinio stalo gale, uždėjusi ant krašto kojas, Nasvanas nusmukusia iki kulkšnių pažama** stovėjo tarp Lilės šlaunų, spausdamas prie savęs jos klubus. Dina mieguistai smalsiai dirstelėjo į jo pliką užpakalį, paskui paraudonavusi nusėlino atgal į lovą, į tualetą nebėjo. Bet turbūt užtruko šiek tiek per ilgai, nes Nasvanas ją pamatė.

Niekas apie tai nepasakė nė žodžio. Lilė išėjo (gavusi kuklų priedą be ponios Šrof žinios), ašarodama ir saikstydamą, kad tokių puikių šeiminių niekada

* Tarnaitė arba auklė.

** Dukslis kelnės.

neras. Dyna jos gailėjosi ir niekino.

Paskui buvo imtasi naujojo namų tvarkymo eksperimento. Visi stengėsi iš paskutiniųjų. Pasitikėti savo jėgomis buvo smagu.

– Lyg išskylautume, – pasakė ponias Šrof.

Dynai darbų kasdien daugėjo. Nasvanas po pusryčių simboliškai išmazgavo savo puodelį, lėkštutę ir lėkštę, prieš eidamas į darbą. Daugiau jis nieko nedarė.

Vieną rytą, išgėręs paskutinį gurkšnį arbatos, jis pasakė:

– Aš šiandien labai vėluoju, Dyna. Prašom suplauti mano indus.

– Aš tau ne tarnaitė! Pats plauk savo nešvarias lėkštes! – prasiveržė tramdomas daugelio savaičių pasipiktinimas. – Sakei, kiekvienas dirbsime savo darbą. Palieki man visus savo dvokiančius daiktus!

– Tik paklauskite mažosios tigriukės! – pralinksėjo Nasvanas.

– Negalima šitaip kalbėti su vyresniuoju broliu, – švelniai subarė ponias Šrof. – Neužmiršk, kad mes turime dalytis darbais po lygiai.

– Jis apgaudinėja! Jis nieko nedirba! Aš viską padarau!

– Iki, mama, – apkabino motiną Nasvanas ir taikydamasis draugiškai patapšnojo Dynai per petį. Ji atšoko. – Tigriukė tebe pyksta, – pasakė jis ir išėjo į darbą.

Ponias Šrof bandė raminti Dyną, pažadėjo vėliau pasitarti su Nasvanu, galbūt įkalbėti jį pasamdyti daliai dienos sąlygoms, bet jos ryžtas po kelių valandų išnyko. Viskas liko po senovei. Bėgo savaitės, ir ji, užuot atkūrusi sąžiningą darbų pasidalijimą, pati virto vienu iš vis ilgėjančio dukters darbų sąrašo punktų.

Dabar ponias Šrof reikėdavo pasakyti, ką daryti. Jei valgis būdavo jai paduodamas, ji valgydavo, nors naudos iš to buvo maža, nes ji toliau liesėjo. Reikėdavo jai priminti, kad reikia praustis ir keisti drabužius. Jei dantų pasta buvo išspausta ant šepetuko, o šepetukas įbruktas į ranką, dantis ji išsivalydavo. Dinai nemaloniausias darbas buvo trinkti motinai galvą – plaukai kuokštais krisdavo ant vonios kambario grindų ir kai ji šukuodavo jai galvą.

Kas kelis mėnesius ponias Šrof eidavo į ugnies šventyklą. Sakydavo, kad ją labai ramina senojo dastūro* Framdžio balsas, kalbantis maldas už vyro sielą. Dyna praleisdavo pamokas ir lydėdavo motiną, būgštaudama, kad ši kur nors nenuklystų.

Prieš apei gų pradžią dastūras Framdžis pataikaujamai paspausdavo ponias Šrof ranką ir ilgai glėbesčiuodavo Dyną kaip paprastai mergaites ir jaunas mo-

* Parsų vyriausias dvasininkas.

teris. Jis garsėjo apkabinimo talentais, todėl buvo pravardžiuojamas dastūru Rep-
lėmis, o bendradarbiai siuto, ne tiek dėl jo veiksmų, kiek dėl subtilumo stokos ir
nenoro apsimesti, kad glėbesčiuoja tėviškai ar dvasingai. Jie būgštavo, kad vieną
dieną jis peržengs ribą, ims seilėtis su auka ir padarys gėdą ugnies šventyklai.

Dyna muistydavosi jo glėby, o jis glostydavo jai galvą, trindavo kaklą, či-
pinėdavo nugarą ir spausdavosi prie jos. Jo barzda buvo trumputė, veikiau še-
riai, panašūs į tarkuoto kokoso drožles, jie draskydavo jai skruostus ir kaktą.
Jis paleisdavo ją tik tada, kai ji sukaupdavo pakankamai drąsos išsprūsti iš jo
gniauztų.

Po ugnies šventyklos Dyna namie kiaurą dieną mėgindavo kalbinti motiną,
klausinėdavo patarimų apie namų ruošą ir valgių receptus, o kai nieko neišei-
davo, apie tėtį ir tą metą, kai jie buvo jaunavedžiai. Susidūrusi su pamišėliška
motinos tyla, Dyna pasijuto bejėgė. Netrukus jos rūpestį dėl motinos sutramdė
jaunystės instinktas, jis ją sulaukė: ateis laikas, ji gaus savą gėlos ir sielvarto dalį,
neverta iš anksto užsiversti naštos.

O ponia Šrof kalbėjo viensikiemeniais žodžiais arba atodūsiais, stebeilydama
Dynai į veidą, bene išvys atsakymus. Dulkių šluostymas nuo baldų apsiribojo
vyro nuotraukos diplomo gavimo dieną rėmu. Beveik visą laiką ji žiūrėdavo pro
langą.

Nasvanas motinos išsekimą laikė našlei deramu išsižadėjimu: ji atsikrato gy-
venimo niekybės ir sutelkia dėmesį į dvasinius dalykus. O jis atsideda Dynos
auklėjimui. Mintis apie milžinišką atsakomybę, užgulusią jo pečius, be paliovos
kėlė jam nerimą.

Jis visada jautė, kad tėvas griežtos drausmės šalininkas; gerbė jį ir net prisibi-
jojo. Jei teks atstoti tėvą, turės kelti kitiems tokią pačią baimę, nusprendė ir ėmė
melsdamasis nuolat prašyti drąsos ir pagalbos. Prisipažino giminėms – dėdėms
ir tetoms – kad Dynos įžūlumas ir užsispyrimas varo jį iš proto, kad tik Visaga-
lio pagalba teikia jam stiprybės atlikti pareigą.

Jo nuoširdumas juos sugraudino. Jie pažadėjo už jį melstis.

– Nesirūpink, Nasvanai, viskas bus gerai. Uždegsime lempelę ugnies šven-
tykloje.

Padrąsintas jų paramos, Nasvanas ėmė kartą per savaitę vestis Dyną į ugnies
šventyklą. Ten įbrukdavo jai į ranką santalo lazdelę ir nuožmiai sušnibždėdavo
į ausį: „Dabar melskis kaip pridera – prašyk Viešpaties, kad padarytų iš tavęs
gerą mergaitę, prašyk, kad padarytų tave klusnią.“

Kol ji lenkdavosi šventajai ugniai, jis eidavo prie išorinės sienos, nukabinėtos

įvairių dastūrų ir šventikų nuotraukomis. Slinko nuo vienos prie kitos, glostydamas girliandas, glamonėdamas rėmus, bučiuodamas stiklą ir baigdamas labai dideliu Zaratustros paveikslu, nuo kurio lūpų neatplėsdavo bent minutę. Paskui iš indo prie šventvietės durų jis pasemdavo pelenų ir išsitempdavo kaktą, kaklą, atsisagstęs dvi viršutines marškinių sagas, įtrindavo saują į krūtinę.

It talku, pamanydavo pasilenkusi Dyna, akies kamuščiu stebėdama jį ir iš paskutiniųjų stengdamasi nesijuokti. Galvą ji pakeldavo tik tada, kai jis baigdamas darytės.

– Tinkamai meldeisi? – reikliai klausdavo jis, kai juodu išeidavo į lauką.

Ji linktelėdavo.

– Gerai. Dabar visos blogos mintys išgaruos tau iš galvos, o sieloje bus ramu ir tylu.

Dynai buvo uždrausta per atostogas eiti pas drauges. „Nėra reikalo, – sakydavo Nasvanas. – Kasdien jas sutinki mokykloje.“ Jos galėdavo ją aplankyti, gavusios jo leidimą, bet malonumo nebeliko jokio, nes jis nuolat šlaistydavosi aplinkui.

Kartą jis nugirdo, kaip ji su drauge Zenobija kitame kambaryje šaiposi iš jo dantų. Tai tik patvirtino jo įsitikinimą, kad šią velniukštę reikia kontroliuoti. Zenobija pasakė, kad jis panašus į arklį.

– Taip, su pigiais dantų protezais, – pridūrė Dyna.

– Dramblys didžiutūsi, turėdamas tokią daugybę dramblio kaulo, – įsisiautėjo Zenobija.

Jos raitėsi iš juoko, kai jis įėjo į kambarį. Perbedė abi akimis ir grėsmingai, lėtai nusisuko, pasėjęs tylą ir liūdesį. Taip, paveikė, nustebęs pergalingai supratu. Baimė paveikė.

Nasvanas visada graužėsi dėl negražių dantų ir ankstyvoje jaunystėje bandė juos ištiesinti. Dyna, tada šešerių ar septynerių, negailestingai jį erzino. Bet gydymas buvo pernelyg skausmingas, ir jis liovėsi, skųsdamasis ir stebėdamasis, jog tėvas gydytojas nepasirūpino jo dantimis vaikystėje. Kaip neteisybės įrodymą paminėdavo nepriekaištingą Dynos burnytę.

Motina, nuliūdinta jo nuoskaudos, bandė aiškinti:

– Tai aš kalta, sūnau. Nežinojau, kad vaikų dantis reikia masažuoti kasdien, švelniai spausti į vidų. Senoji auklė, Dynai gimus, mane išmokė, bet tau jau buvo per vėlu.

Nasvanas taip ir nepatikėjo. O dabar, Dynos draugei išėjus, jai teko sumokėti. Jis pareikalavo pakartoti, kas buvo pasakyta. Ji drąsiai pakartojė.

– Visada nesuvaldydavai liežuvio. Bet tu nebe vaikas. kažkas turi tave mokyti pagarbos. Turbūt tai mano pareiga, – atsiduso jis ir be perspėjimo ėmė ją talžyti. Liovėsi, perskėlęs jai viršutinę lūpą.

– Kiaule tu! – verkė ji. – Nori, kad ir aš būčiau bjauri kaip tu? – Tada jis griebė liniuotę ir ėmė talžyti ją kur pakliuvo, o ji lakstė aplink, stengdamasi išvengti smūgių.

Bent kartą ponias Šrof pastebėjo, kad kažkas negerai.

– Ko verki, dukra?

– Tas kvaišas Drakula mane primušė iki kraujo!

– Ša, vargšas vaikeli. – Ji apkabino Dyną ir vėl atsisėdo prie lango.

Praėjus dviem dienoms po šio ginčo, Nasvanas bandė susitaikyti, atnešdamas Dynai kaspinių rinkinį.

– Gražiai atrodys tavo plaukuose, – tarė jis.

Ji priėjo prie kuprinės, išsitraukė darbelių žirkles ir sukarpė kaspinus į skutelius.

– Žiūrėkit, mama! – tarė jis apyverksnis. – Žiūrėkit, kokia kerštinga jūsų duktė! Aš išleidau jai sunkiai uždirbtus pinigus, o ji štai kaip atsidėkojo.

Drausminimo įrankiu Nasvanas pasirinko liniuotę. Dažniausiai Dyną bausdavo dėl savo drabužių. Išskalbusi, išlyginusi ir sulanksčiusi, ji turėdavo juos sudėti į keturias atskiras krūveles: balti marškiniai, spalvoti marškiniai, baltos kelnės, spalvotos kelnės. Kartais ji tyčia padėdavo dryžuotus marškinius prie baltų ar „žąsies kojėlės“ rašto kelnės prie baltų. Jis kuldavo ją, bet ji nesiliovė jo erzinti.

– Ji elgiasi taip, lyg pats šėtonas būtų ją apsėdęs, – nuvargęs skųsdavosi giminėms, kuriuos domindavo naujausios žinios. – Gal reikėtų ją išsiųsti į pensiją.

– Ne, ne, taip griežtai elgtis nereikia, – maldaudavo jie. – Pensionas sužlugdė daug parsių. Patikėk, Dievas tau atlygins už kantrybę ir atsivaimą. O Dyna tau irgi padėkos, kai užaugs ir supras, ką padarei jos labui. – Jie išeidavo šnibždamiesi, kad šis žmogus tiesiog šventasis – kad taip kiekvienai mergaitei tektų laimė turėti tokį brolių kaip Nasvanas.

Atkutęs nuo jų padaršinimo, Nasvanas atkakliai auklėjo toliau. Jis pirkto visus Dynos drabužius, spręsdamas, kas pridera jaunai mergaitei. Paprastai jie buvo netinkamo dydžio, nes jis nesivesdavo jos į parduotuvę. „Nenoriu varginamų ginčų krautuvininko akivaizdoje, – pareiškė jis. – Tu visada darai man gėdą.“ Kai jai reikėdavo naujos uniformos, jis lydėdavo ją į mokyklą tą dieną,

kai ateidavo siuvėjai, prižiūrėti matavimo. Klausinėdavo siuvėjų apie įkainius ir audinius, bandydamas nustatyti, kokį kyšį jie davė direktorei. Dyna bijodavo šio kasmetinio įvykio, spėliodama, kaip dar bus pažeminta bendraklasių akyse.

Dabar visos draugės plaukus kirposi trumpai, ji maldavo šios teisės ir sau.

– Jei leisi nusikirpti plaukus, plausiu valgomąjį kasdien, o ne kas antrą dieną, – bandė derėtis ji. – Arba kas vakarą valysiu tau batus.

– Ne, – atkirto Nasvanas. – Keturiolika metų – per jaunas amžius įmantrioms šukuosenoms, tau bus gerai kasos. Be to, neturiu pinigų kirpėjui. – Bet iškart į jos darbų sąrašą įtraukė batų valymą.

Praėjus savaitei po paskutinio prašymo Dyna, padedama Zenobijos, mokyklos tualete nusikirpo kasas. Zenobija svajotoji tapti kirpėja ir buvo priblokšta netikėtos sėkmės.

– Nukirpkim visą kuodą, – tarė ji. – Trumpai trumpai.

– Gal pakvaišai? – paklausė Dyna. – Nasvanas pasius. – Todėl jos pasirinko pažo šukuoseną, ir Zenobija nukirpo plaukus maždaug per colį virš pečių. Ne labai lygiai, bet abi mergaitės buvo labai patenkintos.

Dyna nesiryžo išmesti nukirptų kasų į šiukšlių dėžę. Įsidėjo jas į kuprinę ir parbėgo namo. Ji išdidžiai vaikščiojo po kambarius, vis praeidama pro daugybę veidrodžių, kad apžiūrėtų savo galvą iš įvairių pusių. Paskui užsuko į motinos kambarį ir laukė – nuostabos ar džiaugsmo. Bet ponia Šrof nieko nepastebėjo.

– Ar jums patinka mano šukuosena, mamyte? – pagaliau paklausė.

Ponia Šrof valandėlę bukai spoksojo į ją.

– Labai graži, mano dukra, labai graži.

Tą vakarą Nasvanas namo grįžo vėlai. Jis pasisveikino su motina ir pasakė, kad kontoroje buvo daug darbo. Paskui pamatė Dyną. Giliai įkvėpė ir pridėjo ranką prie kaktos. Buvo išvargęs ir troško sutvarkyti šį reikalą be mušimo. Bet jos įžūlumas ir neklusnumas negali likti nenubausti; antraip kaip jis pažvelgs į save veidrodyje?

– Prašom ateiti čia, Dyna. Paaiškink, kodėl manęs nepaklausei.

Ji pasikasė kaklą, kur niežėjo nuo plaukelių.

– Kaip nepaklausiau?

Jis jai trenkė.

– Atsakyk, kai aš klausiu.

– Sakei, kad neturi pinigų kirpėjui. Čia nemokama, pati nusikirpau.

Jis jai vėl trenkė.

– Neatsikirtinėk, aš perspėjau. – Jis paėmė liniuotę ir ėmė mušti jai per delnus, paskui, kadangi manė, jog nusižengimas baisiai didelis, kraštu per krumplius. – Žinosi, ką reiškia atrodyti kaip kekšei.

– Matei veidrodyje savo plaukus? Atrodai kaip klounas, – atšovė ji, nė kiek neišsigandusi.

Nasvano nuomone, jo šukuosena buvo orios elegancijos pavyzdys. Jis skyrė plaukus per vidurį, o kad abi pusės atrodytų tvarkingai, apdairiai ištepavo pomada. Dynos pašaipa įsiutino griežtąjį auklėtoją. Talžydamas ją liniuote per blauzdas ir rankas, jis nuvijo ją į vonios kambarį ir ėmė plėšti nuo jos drabužius.

– Nebenoriu nė žodžio iš tavęs girdėti! Nė žodžio! Šiandien peržengei ribą! Pirmiau išsimaudyk, suterštas padare! Nusiplauk plaukelius, kol nepribarstei jų visuose namuose ir neužtraukei mums nelaimės!

– Nesirūpink, tavo veidas atbaidys visas nelaimes. – Ji nuoga stovėjo ant plytelių, bet jis nėjo iš vonios kambario. – Man reikia karšto vandens, – tarė Dyna.

Jis žengė atgal ir kliūstelėjo ant jos puodelį šalto vandens iš kibiro. Ji drebdama įžūliai žiūrėjo į jį, stirksojo speneliai. Jis skaudžiai įgnybo į vieną, ji krūptelėjo.

– Žiūrėk, tavo krūtys pradeda augti. Manai, jau esi moteris. Turėčiau jas nu-pjauti sykiu su tavo piktu liežuviu.

Jis keistai rijo ją akimis, ir ji išsigando. Suprato, kad jos kandūs atsakymai jį siutina, kad tas žvilgsnis miglotai susijęs su neseniai išaugusių plaukų kuokštu tarpkojyje. Saugiau dėtis nuolankia, kad jo pyktis apmalštų. Ji nususuko ir pravirko, užsidengusi rankomis veidą.

Nasvanas patenkintas išėjo. Jam į akis krito jos kuprinė ant lovos. Dėl viso pikto atsegė patikrinti ir viršuje rado kasas. Suėmęs nykščiu ir smiliumi, sugriežė dantimis, kol pykčio iškreiptą veidą iš lėto sušvelnino šypsena.

Kai Dyna išsimaudė, jis paėmė ritinį juodos lipniosios juostelės ir priklijavo kasas prie plaukų.

– Nešiosi jas šitaip, – pareiškė. – Kasdien, net į mokyklą, kol plaukai ataugs.

Ji gailėjosi neišmetusi prakeiktų kasų į unitazą. Lyg nuo galvos karotų pastipusios žiurkės.

Kitą rytą ji slapta išsinešė į mokyklą ritinėlių lipniosios juostos. Kasas nusiplėšė, prieš įžengdama į klasę. Skaudėjo, juostelė laikė tvirtai. Po pamokų ji vėl jas prisiklijavo, Zenobijos padedama. Šitaip ji šiokiadieniais išvengdavo Nasvano bausmės.

Bet po kelių dienų mieste, padalijus Indiją ir išvykus britams, kilo riaušės, ir Dynai teko tūnoti namie su Nasvanu. Visuose rajonuose buvo įvesta komendanto valanda. Kontoros, įmonės, koledžai, mokyklos buvo uždaryti, ir nekenčiamų kasų atsikratyti jai nepavyko. Jis leisdavo jas atsiklijuoti tik maudantis ir žiūrėdavo, kad ji tučtuojau jas prisiklijuotų.

Užsidaręs namie, Nasvanas sielojosi dėl šalies nelaimės ir be paliovos murmėjo:

– Kiekvieną dieną, prasėdėtą namie, aš prarandu pinigus. Šie prakeikti neišauklėti laukiniai nenusipelnė nepriklausomybės. Jei jau privalo negyvai užkapoti vienas kitą, tegu eina kur nors kitur ir tai padaro tyliai. Gal kaime. Nedrumsdami ramybės mūsų žaviame mieste prie jūros.

Atšaukus komendanto valandą, Dyna išlėkė į mokyklą, laiminga it iš narvo ištrūkęs paukštis, trokšdama aštuonių valandų būties be Nasvano. Jis irgi su palengvėjimu grįžo į kontorą. Pirmą įprastą vakarą mieste parėjo namo labai linksmas.

– Komendanto valanda atšaukta, o tavo bausmė baigta. Dabar galime išmesti kasas, – tarė jis. – Žinai, trumpi plaukai tau tinka, – kilniai pridūrė.

Jis atsegė portfelį ir išėmė naują galvoraištį.

– Dabar galėsi nešioti šitą vietoj lipniosios juostelės, – pajuokavo.

– Nešiok pats, – atkirto ji ir galvoraiščio neėmė.

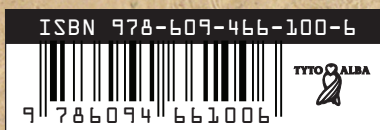
*Elgetų Viršininkas skėstelėjo neprirakinta ranka – kas žino.
– Turės priprasti. Gyvenimas laimės negarantuoja.*

ROHINTON MISTRY (Rohintonas Mistris; g. 1952 m.) – indų kilmės rašytojas, šiuo metu gyvenantis Kanadoje, trijų romanų, nominuotų Bookerio premijai, autorius. Garsiausia jo knyga – „Trapi pusiausvyra“, kurioje autoriaus gimtoji Indija iškyla visa didybe. Skaitytojai mini šį romaną tarp dešimties geriausių visų laikų knygų apie Indiją.

Mumbajus, 1975 m., čia netikėtai susitinka keturi žmonės, kurių likimai susipina ir traukte įtraukia į romano sukurį. Žmonės, kurių socialinė padėtis neleis jų susitikti „normaliame gyvenime“. Tačiau valstybė ką tik paskelbė nepaprastą padėtį, ir keturi skirtingų kastų, charakterių ir gyvenimiškos patirties žmonės – du siuvėjai iš mažo kaimelio, bėgantys nuo skurdo ir negailestingos tikrovės, atkakli pusamžė našlė ir studentas nuo Himalajų – atsiduria ankštame bute. Jie priversti sugyventi ir išgyventi drauge. Jie patirs ir šilto, ir šalto, kol likimas vėl juos išblaškys. Šiame monumentaliame romane ne tik Indijos kilnybė ir heroizmas, bet ir jos žiaurumas ir nelygybė. Rohintonas Mistry pasakoja apie skirtingus kelius, kuriais eidami jo spalvingi ir nepamirštami veikėjai tapo tuo, kas yra. Autoriaus talentas nukelia mus į žalius Himalajų slėnius ir triukšmo bei gyvybės kupinas Mumbajaus gatves. Indija – tai stebuklai, istorijos, ašaros, garsai ir personažai, kurių neįmanoma nepamilti, kad ir kokie keisti jie būtų. Pati Indijos gyvastis įkūnyta romane – tai mintis ir jausmus užvaldantis Indijos paveikslas.

Keturių žmonių likimo gijos susipina ir vėl išsiskiria. Atsitraukti neįmanoma. Nes gėrio ir blogio pusiausvyra tokia trapi, kad gali sutrikti nuo menkausio kvėptelėjimo...

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt